

III. Tilastokonttori.

Tilastokonttorin vuodelta 1917 antama kertomus oli seuraavaa sisällystä:

Ilmestyneet
julkaisut.

Vuonna 1917 ilmestyivät Helsingin kaupungin tilastokonttorin toimesta seuraavat seitsemän julkaisua alempana mainittuina aikoina:

- Maalisk. 19. Berättelse angående Helsingfors stads kommunalförvaltning. 26. 1913. VI + 488 siv.
- Toukok. 31. Kommunalkalender för Helsingfors stad. III. 1917. X + 354 siv.
- Marrask. 1. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 26. 1913. VI + 484 siv.
- Marrask. 22. Helsingfors stads statistik. I. Hälso- och sjukvård. 6. 1915. XIV + 242 + 170 siv.
- Jouluk. 7. Helsingin kaupungin tilasto. I. Terveysten- ja sairaanhoito. 6. 1915. XIV + 242 + 170 siv.
- Jouluk. 20. Berättelse angående Helsingfors stads kommunalförvaltning. 27. 1914. VI + 458 siv.
- Jouluk. 28. Statistisk årsbok för Helsingfors stad. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja. 11. 1915. XXX + 536 siv.

Näistä julkaisuista osoittivat aikaisemmin ilmestyneihin vuosikertoihin verraten vuosikirja, terveyden- ja sairaanhoitotilasto sekä varsinakin kunnalliskalenteri mikä missäkin määrin laajentunutta sisällystä, jota vastoin vuoden varrella ilmestyneiden kunnalliskertomusten koko oli jonkin verran entistään pienempi.

Mitä ensinnä vuosikirjaan tulee, lisääntyi taulujen luku 20:lla eli 395:een ja taulusivujen luku 26:lla eli 520:een. Uusista tauluista on erikseen mainittava pari tauluryhmää, joihin oli pantu sanottavammin työtä. Näitä oli viisi taulua, joissa käsiteltiin kunnallisvaaleissa äänestävien ja näissä vaaleissa annettujen äänien lukumäärää, jotka taulut perustuivat vaalipöytäkirjoissa oleviin tietoihin ja antoivat ensimmäi-

sen seikkaperäisemmän Helsingin kunnallisvaaleista julkaistun jälkikatsauksen, sekä neljä taulua, joissa oli katsauksia perintöpesäin lukumäärään ja niiden yhteenlaskettuun omaisuuteen. Aivan uusia olivat sitä paitsi kaksitoista sekalaista sisällystä olevaa taulua, jotka koskivat m. m. ilman lämpö määrää, katuja ja viemärejä, Vallilan, Hermanin, Toukolan ja Bölen vuokratontteja, kunnan sairaalain taloudenhoitoa, lihantarkastusaseman toimintaa, eduskuntavaaleja, suurten tulojen verotusta, kaupunginkassan tilaa y. m. Eräissä näistä tauluista annettiin tietoja myöskin vuodelta 1916, jopa vielä vuodelta 1917 (m. m. lokakuussa toimitetusta eduskuntavaalista).

Vuonna 1917 julkaistussa terveyden- ja sairaanhoitotilaston vuosikerrassa supistui kertomusosasto kahden väliaikaisen sairaalan toimintakertomusten poistumisen johdosta, jota vastoin sekä tilastokonttorin laatima tekstiosasto että tauluosasto jonkin verran laajenivat, edellinen syntyväisyyttä sekä varsinkin lapsenpäästöjä ja niiden yhteydessä olevia seikkoja koskevan laajemman esityksen ja jälkimmäinen sen johdosta, että taulujen lukumäärä lisääntyi neljällä eli 80:een; uusien tai laajennettujen taulujen joukossa huomattiin jälkikatsauksia ilmoitettuihin taudintapauksiin ja kuolemansyihin väkilukuun verraten sekä lapsenpäästöjä ja lihantarkastusta koskevat taulut. Kaikkiaan laajeni julkaisun koko eräiden poistojen johdosta kuitenkin ainoastaan 4 sivulla eli 426 sivuun.

Kunnalliskalenterin uusi laitos ilmestyi lähinnä edelliseen laitokseen verraten tuntuvasti laajempana, varsinkin mitä n. s. kalenteriosastoon tulee. Tätä laajennettiin, paitsi katsauksilla viime vuosina lisäksi tulleisiin uusiin viranomaisiin ja laitoksiin, kolmella uudella luvulla, joissa esitettiin osin sota-aikana asetetut kunnalliset viranomaiset, osin ne viranomaiset, yhdistykset, laitokset, osakeyhtiöt y. m., joihin tai joiden johtokuntiin kaupunki valitsee jäseniä, sekä osakeyhtiöt, joissa kaupungilla on osake-enemmistö, osin vihdoin eräät kuntainväliset liittymät ja laitokset. Kunnan viranomaisten ja laitosten järjestyksessä tapahtuneiden muutoksien, annettujen uusien johtosääntöjen y. m. johdosta useimmat muut kalenteriosaston osat osin tarkistettiin, osin laadittiin kokonaan uudestaan, jolloin m. m. erikoista huolta pantiin voimassa olevain johto- ja ohjesääntöjen y. m. täydentämiseen, joita useassa tapauksessa ei ollut julkaistu kunnallisasetuskokoelmassa. Poliisilaitosta koskeva luku poistettiin tällöin kokonaan, syystä että laitoksen järjestyksessä ja henkilökunnassa tapahtui kalenterin painatusaikana niin lukuisia ja nopeita muutoksia, että yrityksistä ottaa nämä huomioon vihdoin täytyi turhina luopua. Kalenteriosasto laajeni kaikkiaan 60 sivulla eli 264 sivuun, henkilöosasto sitä vastoin, vaikka sekin paljon laajeni, painatettiin tähän vuosikertaan tuntuvasti pienemmällä kirjakkeilla, minkä johdosta sivuluku väheni 12:lla eli 78:aan.

Useiden kunnallisten laitosten järjestykseen tuon tuostakin tehtyjen muutosten ja niiden henkilökunnan äkillisten vaihtumisten sekä suu-
resti vaikeutuneiden painatusolojen johdosta ei kalenterin suomen-
kielisen laitoksen painatusta ehditty suorittaa vuoden varrella, vaan
täytyi se lykätä seuraavaan vuoteen.

Vuodelta 1913 julkaistuihin kunnalliskertomuksiin tuli lisää mai-
nittuna vuonna perustetun sosialilautakunnan kertomus; kunnallis-
kertomukseen vuodelta 1914 tulivat lisää tilastokonttorin ja Helsingin
anniskeluosakeyhtiön tarkastajan antamat kertomukset, mutta siitä
poistui kaksi tässä julkaisussa aikaisemmin esitettyä vuosikertomusta,
nimittäin rakennustarkastuskonttorin, joka ei ollut mainitulta vuodelta
antanut selontekoa, sekä työväenasiain lautakunnan, jonka toiminta
oli lakannut. 1913 vuoden kunnalliskertomus supistui 22 ja 1914 vuo-
den kertomus edelleen 30 sivulla.

Ilmestymisaikaan nähden voitiin merkitä aikaa voitetun mikäli
kaikkia kolmea kunnalliskertomusta sekä kunnalliskalenterin ruotsin-
kielistä laitosta koski. Voitto oli 1913 vuoden ruotsinkieliseen kunnallis-
kertomukseen nähden noin 8 ½ ja vastaavaan suomenkieliseen kun-
nalliskertomukseen nähden 2 kuukautta, 1914 vuoden ruotsinkieliseen
kunnalliskertomukseen nähden 3 sekä kunnalliskalenteriin nähden noin
4 ½ kuukautta. Sitä vastoin myöhästyi vuosikirja noin 2 kuukautta
sekä molemmat terveyden- ja sairaanhoitotilaston laitokset noin 4 kuu-
kautta. Syynä siihen että kaksi tilastokonttorin tärkeintä julkaisua
siten, päin vastoin kuin lähinnä edellisinä vuosina oli ollut laita, tuntu-
vasti myöhästyi, oli pääasiallisesti, että niiden painatus kohtasi arvaa-
mattomia esteitä. Paitsi että kaikki työ kirjapainoissa oli seisauksissa
maaliskuun vallankumousliikkeen aikana, noin 6 viikkoa kestäneen
lakon aikana kesällä elokuun 4 päivään asti sekä marraskuun lakko-
viikolla, ei se kirjapaino, jossa puheenalaiset julkaisut painettiin, kau-
punginvaltuuston kiireellisten töiden suuren kasautumisen johdosta
voinut huhtikuun keskivaiheilta kesäkuun 10 päivän vaiheille asti juuri
ensinkään toimittaa uusia korjausvedoksia, ja taas syksyllä kirjapaino-
jen työkyky tuntuvasti väheni kahdeksan tunnin työpäivän käytäntöön
tulon johdosta. Keino, jota konttorin mielestä olisi käytettävä näiden
vaikeuksien poistamiseksi, on tuonnempana lähemmin mainittu toi-
sessa yhteydessä.

Vuoden päät-
tyessä paina-
tehtävänä ole-
vat julkaisut.

Osa tilastokonttorin vuoden varrella toimittamista julkaisutöistä
käsitti julkaisuja, jotka vielä 1917 vuoden päättyessä olivat painatetta-
vina. Tähänkin työhön vaikuttivat uudistuneet painatuksen seisahtu-
miset sangen epäedullisesti. Vuoden vaihteessa olivat alempana mai-
nitut näistä julkaisuista edistyneet niin pitkälle, että jokin osa niistä
oli puhtaaksi painettuna:

	Valmiita 8-sivuisia painoarkkeja.
Helsingfors stads statistik. I. Hälso- och sjukvård. 7. 1916 ...	14
Helsingfors stads statistik. II. Handel. 1. 1916	7
Helsingin kaupungin tilasto. II. Kauppa. 1. 1916	6
Helsingfors stads statistik. VI. Undervisningsväsen. 1. 1916—17	6
Helsingin kaupungin tilasto. VI. Opetuslaitokset. 1. 1916—17	5

Korjausvedoksina vihdoin oli, paitsi moniaita viimeksi mainittujen julkaisujen arkkeja, myöskin seuraavain julkaisujen osia, joita ei vuodenvaihteessa vielä ollut ensinkään painettu:

Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 27. 1914.
Berättelse angående Helsingfors stads kommunalförvaltning. 28. 1915.
Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri. III. 1918.

Tilastokonttorin apua käyttivät niinkuin ennenkin suuressa määrässä sekä vakituiset että tilapäiset kunnalliset viranomaiset ja laitokset. Näistä on mainittava rahatoimikamari, terveydenhoitolautakunta (kuukausittain annetut tiedot), kasvatuslautakunta, muonitustoimikunta, elintarvelautakunta, halkokonttori, kaupunginvaltuuston kalliinajanolisäysvaliokunta sekä kaupungin palkkasäännön soveltamisessa noudatettavien määräysten ehdotusta laatimaan asetettu kaupunginvaltuuston valiokunta.

Konttorin johtajan avustusta asiantuntijana konttorin johtosäännön 5 §:n mukaan käytti vuoden varrella m. m. kaupunginvaltuuston kalliinajanolisäysvaliokunta.

Uudenmaan läänin kuvernöörinvirastolle lähetti tilastokonttori samoin kuin ennenkin maistraatin välityksellä osin erinäisiä vuosittain uusiintuvia tietoja n. s. kuvernöörintauluihin, osin eräitä tietoja tautisuudesta ja kuolleisuudesta, kannetusta huviverosta y. m.

Tilastolliselle päätoimistolle laadittiin tavanmukaiset erilaatuiset tilastoyhdistelmät.

Lääkintöhallitukselle toimitettiin moniaita tietoja tautisuudesta ja kuolleisuudesta, kunnansairaalan toiminnasta y. m. sekä vankeinhoitokomitealle tietoja kaupungilla tutkintovangeista ja poliisin pidättämistä henkilöistä olleista kustannuksista.

Summittaisia tietoja kuolemansyistä Helsingissä lähetettiin niinkuin ennenkin viikoittain Tukholman kaupungin tilastokonttorille julkaistavaksi kansainvälisessä tilastossa.

Kun oli osoittautunut, että tilastokonttorin painatustyöt, sen johdosta että sen käyttämien yksityisten kirjapainojen tuotantokyky, eritoten kahdeksan tunnin työpäivän käytäntöön tultua, oli tuntuvasti vähentynyt, olivat sängen paljon viivästyneet, minkä johdosta konttorin julkaisutöitä ajoittain oli uhannut täydellinen seisahdus, ja vii-

Tilastollista apua ja tilastotietoja kunnan viranomaisille.

Tilastotietoja muille viranomaisille y. m.

Esitys kirjapainon perustamisesta tai ostamisesta kaupungille.

taten niinkään sängen runsaasti kohonneisiin painatuskustannuksiin, teki konttori kirjelmässä marraskuun 26 päivältä rahatoimikamarille esityksen että kysymys kirjapainon perustamisesta tai ostosta kaupungille otettaisiin uudestaan käsiteltäväksi. Tätä asiaa ei ratkaistu vuoden varrella.

Lausunto kuntain rahatilastoista.

Maamme virallisen tilaston uudesti järjestämisestä valmistelevan komitean antamasta, kuntain rahatilastoa koskevasta mietinnöstä n:o VII antoi tilastokonttori helmikuun 10 päivänä kaupunginvaltuuston pyytämän lausunnon, jossa konttori esittämillään syillä m. m. ehdotti moniaita muutoksia ja lisäyksiä mainitun komitean laatimiin tilastokaavakkeihin. Kaupunginvaltuusto lähetti tämän lausunnon lääninhallitukseen huomioon otettavaksi asiasta annettavia määräyksiä laadittaessa.

Hermannin It. viertotien varrella sijaitsevain talojen osoitteen muutos.

Tilastokonttorin kirjelmässä rahatoimikamarille elokuun 31 päivänä 1916 tekemän ehdotusten johdosta että Hermannin Itäisen viertotien varrella sijaitsevain talojen osoitteen muutos, sekaannuksen välttämiseksi näiden ja kaupunginasemakaavan alueella Itäisen viertotien varrella sijaitsevain, samalla osoitenumeroilla varustettujen talojen kanssa, vahvasti maistraatti toukokuun 14 päivänä antamallaan kuulutuksella mainitun suuntaisen muutoksen.

Ehdotus 1918 vuoden menosäännöksi.

Kirjelmässä lokakuun 1 päivältä rahatoimikamariin lähettämäänsä menosääntöehdotukseen oli tilastokonttori merkinnyt m. m. vakinaisten laskuapulaisten lukumäärän lisäyksi neljästä viideksi ynnä siitä johtuvan näiden apulaisten palkkausmäärärahan korotetuksi 8,400:sta 10,500 markkaan, painatusmäärärahan korotetuksi 30,000:sta 54,000 markkaan, uuden 7,800 markan määrärahan konttorista erillään toimitettavia tilasto-, käänös- y. m. töitä varten, niinkään uuden 1,100 markan määrärahan kirjallisuuden ostoa ja sidottamista varten, minkä ohessa kunnalliskertomusten määrärahaa oli vähennetty 5,850:stä 4,000 markkaan ja samaten tarverahain määräraha 3,600:sta 1,800 markkaan, jota paitsi ehdotuksesta oli kokonaan poistettu konttorin muuton johdosta tarpeettomat vuokra-, valaistus- ja polttoainemäärärahat, kaikkiaan 2,250 markkaa. Ehdotusta, joka päättyi 114,640 markkaan 1917 vuoden Smk:n 85,433: 33 sijasta, puolsi rahatoimikamari sinänsä hyväksyttäväksi, ja budjettia järjestäessään kaupunginvaltuusto sen hyväksyikin konttorin myöhemmin tekemin ehdotuksin painatusmäärärahan korottamisesta edelleen 43,000 markalla, joten konttorin 1918 vuoden menosääntö vahvistettiin 157,640 markaksi.

Lisämäärärahat.

Rahatoimikamariin lähetetyssä kirjelmässä marraskuun 28 päivältä tilastokonttori pyysi kamaria kaupunginvaltuustolta hankkimaan 2,400 markan lisäyksen konttorin kunnalliskertomusten määrärahaan, 61,000 markan lisäyksen painatuskustannusten määrärahaan

sekä 1,300 markan lisäyksen tarverahain määrärahaan. Kamarin puollettua esitystä myöntyi valtuusto siihen.

Tilastokonttorin kirjelmässä joulukuun 6 päivältä 1916 kaupunginvaltuustolle antaman ehdotuksen konttorin johtosäännön muutoksiksi ja lisäyksiksi valtuusto hyväksyi tammikuun 30 päivänä eräin muutoksiin.

Muutoksia ja lisäyksiä konttorin johtosääntöön.

Toukokuun 29 päivänä tehtyään rahatoimikamarille esityksen, että tilastokonttorin ent. seurahuoneella aikaisemmin käyttämä huoneisto, josta venäläiset sotilasviranomaiset olivat poistuneet, jälleen luovutettaisiin konttorille, jonka esityksen kamari hyväksyi, muutti konttori kesäkuun 11 päivänä erittäin epämurkavasta väliaikaisesta huoneistostaan P. Esplanadinkadun talosta n:o 27, sittenkuin tarpeelliset puhdistustyöt oli toimitettu, entiseen, sen tarpeita varten aikaisemmin sisustettuun huoneistoon. Yhtä konttorihuonetta kuitenkin konttorin takaisin muutettua käytti kaupunginvaltuuston kalliinajantalouskomitea väliaikaisesti muutaman kuukauden.

Konttorin huoneisto ja kalusto.

Muuton yhteydessä konttori heinäkuun 5 päivänä anoi lupaa teettää rakennuskonttorin huonerakennusosastolla isonlaisen, enintään 800 markan hintaisen kirjahyllyn ja hyllyosaston niiden kahden hyllylaitteen sijaan, jotka sotilasviranomaisten pitäessä huoneistoa hallussaan olivat hävinneet ja joita myöhemmin turhaan oli etsitty. Rahatoimikamari myöntyi tähän anomukseen.

Vuoden alussa ylennettiin vakinaiset laskuapulaiset neidit Karin Hoffström ja Valborg Kuhlefelt assistenteiksi ja vakinaisiksi laskuapulaisiksi otettiin neidit Märtha Hedlund, Anna Broms ja Gertrud Fontell, jotka kaikki olivat aikaisemmin toimineet konttorissa ylimääräisinä laskuapulaisina. Kaupunginvaltuuston huhtikuun 11 päivänä 1916 tekemän päätöksen johdosta perustettuun uuteen amanuenssinvirkaan tuli niinkään vuoden alusta filosofianlisensiaatti O. Lundell, joka edellisen vuoden lopussa oli siihen nimitetty.

Konttorin henkilökunta.

Ensimmäinen aktuaari filosofianlisensiaatti E. Gylling nautti virkavapautta eduskuntatöiden tähden huhtikuun 20 päivästä elokuun 1 päivään ja toinen aktuaari filosofianmaisteri O. Bruun opintojen vuoksi marraskuun 16 päivästä vuoden loppuun; rahatoimikamarin lokakuun 18 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti amanuenssi Lundell asianhaaran johdosta, jotka eivät olleet hänen virantoimituksensa yhteydessä, irtisanottiin amanuenssinvirastaan ja pidätettiin samalla heti virantoimituksesta. Tämän johdosta tarpeelliset viransijaisuudet hoidettiin siten, että ensimmäisen aktuaarin virkaa huhtikuun 20 päivästä elokuun 1 päivään hoiti toinen aktuaari Bruun, toisen aktuaarin virkaa samana aikana amanuenssi Lundell ja marraskuun 16 päivästä vuoden loppuun filosofiankandidaatti G. Modeen sekä amanuenssinvirkaa huhtikuun 20 päivästä elokuun 1 päivään filosofianmaisteri A. Petäjäniemi,

lokakuun 20 päivästä marraskuun 16 päivään filosofiankandidaatti Modeen ja viimeksi mainitusta päivästä vuoden loppuun filosofiankandidaatti E. Varonen. Vakinainen laskuapulainen Anna Broms nautti sairauden tähden virkavapautta maaliskuun 5 päivästä huhtikuun 5 päivään, jona aikana neiti Elsa Broms hoiti hänen virkatehtäviään.

Ylimääräisinä laskuapulaisina toimivat rouva Sigrid Hedlund koko vuoden, neiti Olga Spåre vuoden alusta huhtikuun 1 päivään, toukokuun 14 päivästä heinäkuun 1 päivään ja syyskuun 1 päivästä vuoden loppuun sekä neiti Elsa Renfors tammi- ja maaliskuun ynnä osan helmi-, huhti- ja toukokuuta.

Konttorin kirjasto.

Tilastokonttorin kirjasto lisääntyi vuoden varrella 265 numerolla, joista 223 oli painettu kotimaassa ja 42 ulkomailla. Näistä oli kaikkiaan 23 eli 16 kotimaassa ja 7 ulkomailla ilmestynyttä (kukin eri numeroksi luettuna) neljännesvuosi-, kuukausi-, viikko- y. m. aikakautisjulkaisua. Ostamalla hankittiin 13 ja vaihtamalla tai lahjoina 252 numeroa.

Lahjoista mainittakoon erittäin ne, joita antoivat johtaja filosofiantohtori J. Guinchard Tukholmasta sekä kolleginneuvos P. Collander, filosofianmaisteri H. Dalström, filosofiantohtori A. G. Fontell, dosentti E. Gylling, filosofianmaisteri K. J. Kalliala, filosofianlisensiaatti O. Lundell ja lääketieteenlisensiaatti A. Ruotsalainen, kaikki Helsingistä.

Sen johdosta että sota oli keskeyttänyt konttorin yhteyden lukuisain ulkomaisten kirjenvaihtajain kanssa, oli ulkomaisen kirjallisuuden numeroluvun lisääntyminen vaihdon johdosta samoin kuin lähinnä edellisinäkin vuosina sangen vähäinen.

Lähtevät toimituskirjat.

Lähteväin toimituskirjain luku vuonna 1917 oli 1,589. Näistä oli lähteviä kirjelmiä 351, niistä 302 koti- ja 49 ulkomaan paikkoihin meneviä, sekä jaeltuja julkaisuja 1,238, niistä 1,208 koti- ja 30 ulkomaan paikkoihin meneviä.